

2022 ОГЛЯД

ADASTRA

КОН'ЮНКТУРА
ВІДНОСИН
УКРАЇНА-КИТАЙ

6 009800 461091

КОН'ЮНКТУРА ВІДНОСИН УКРАЇНА-КИТАЙ

ОГЛЯД, 2022

ЗА АВТОРСТВОМ

ПРОДАНЮКА ТАРАСА
МАЦЬКОВИЧ ОЛЕСІ
МИРОНЕНКА БОГДАНА

ЗА УЧАСТІ

ВІЛКОВОЇ ДАР'І

1. Що Україна зрозуміла про Китай після вторгнення і з перебігом війни?

КНР займає нейтральну позицію в російсько-українській війні та не є прямим союзником Росії.¹ На питання ролі Китаю в цьому збройному конфлікті накладається не тільки зовнішньополітичне тяжіння Пекіна до Москви, а й глобальна безпекова система, утворена наднаціональними суб'єктами, зокрема НАТО (до якого КНР себе протиставляє). Китай прагне зберегти власну "безпекову дугу", підтримуючи дружні відносини з РФ, а ці дві держави позиціонують себе як антагоністи НАТО. Однак через імовірність гострої кризи на Росії після війни цілком можлива й потенційна асиміляція РФ Китаєм.

Україна навряд чи стане центром інтересу для КНР, оскільки Пекін розуміє, що участь США в Україні більша. До того ж сам Київ визначає свій вектор як євроатлантичний, а не східний. У геополітичному трикутнику США – РФ (СРСР) – Китай останній завжди буде на боці слабшої сторони, аби не допустити утворення гегемона.

Пекін готовий втратити всі свої інвестиції в Україні, хоч їх і не багато. Водночас влада КНР усвідомлює, що Київ не зможе відмовитися від китайських товарів, оскільки для нашої держави Піднебесна є найбільшим торговельним партнером (у географічній структурі зовнішньої торгівлі частка Китаю становить 15%², тоді як у структурі КНР відсоток України становить менше 1³). Тому якщо зараз із китайським економічним вектором щось відбудеться, Києву буде абсолютно нічим заміщувати товари з Піднебесної, а ось альтернативу українській сировині (залізній руді, кукурудзі, насінню соняшника, олії і т. д.) Пекін зможе знайти швидко.⁴

Китай зазнає економічних збитків не через відмову від українського ринку, а через санкційний режим демократичного світу проти РФ, оскільки з Росією КНР налагодила економічне співробітництво значно тісніше. Варто розглянути три рівні: торговельний, інвестиційний та економічно-стратегічний. На торговельному Піднебесна зазнає збитків через обмежений експорт до РФ китайської техніки (Lenovo, Xiaomi, SMIC), транспорту, котлів, обладнання та механічних пристроїв. Санкції проти Москви ускладняють експорт у КНР російського газу, алюмінію, нікелю.

До того ж Китай втрачає ринок Росії, яка з кожним днем стає все слабшою в економічному параметрі через інфляцію та падіння купівельної спроможності. Хоч частка РФ у структурі зовнішньої торгівлі КНР становить у середньому 2-3%⁵, інвестиції з Пекіна в Москву проводяться на значно вищому рівні. Відповідно зараз страждає інвестиційний клімат РФ, а це відлякує китайського вкладника від вливання коштів на Росію. Третє – це стратегічний напрямок. Москва та Пекін мають хоч і стриману, однак послідовну співпрацю у військовій сфері. Для Піднебесної криза економіки РФ може спричинити зупинку постачання військового обладнання.

На КНР також очікує хвиля вторинних санкцій через її співпрацю з РФ та репутаційні ризики. Щодо останнього, то на тлі висвітлення міжнародними медіа інформації про запит Росією у Китаю допомоги у війні проти України акції китайських компаній, що котируються в Гонконзі, пережили найгірший день із часів світової фінансової кризи. 14 березня 2022 індекс Hang Seng China Enterprises⁶ (динаміка акцій компаній) знизився на 7,74%, що є найбільшим обвалом із 2008. На 11,87% впав⁷ індекс Hang Sang Tech. І все це на фоні російсько-китайських перемовин про допомогу у війні. КНР, залежна від торгівлі та західних інвестицій, не зацікавлена в продовженні війни та її подальшій ескалації.

¹ <https://www.washingtonpost.com/world/2022/03/16/china-ukraine-russia-war-diplomacy-strategy/>

² <https://tradingeconomics.com/ukraine/exports-by-country>, <https://tradingeconomics.com/ukraine/imports-by-country>

³ <https://tradingeconomics.com/china/indicators>

⁴ <https://www.bbc.com/ukrainian/features-57958478>

⁵ <https://tradingeconomics.com/china/exports>, <https://tradingeconomics.com/china/imports>

⁶ https://www.google.com/finance/quote/hscei:indexhangseng?sa=x&ved=2ahukewil_owshnp2ahuhmuwkhzxfdyq3ecfegqifrag

⁷ <https://www.google.com/finance/quote/3032:hkg>

Пекін утримався від голосування в ГА ООН 2 березня 2022⁸, коли приймалася резолюція, що засуджує агресію Росії проти України, однак представники КНР в ООН підтримують мирне врегулювання.

Комуністичний Китай так і не спромігся стати не те що захисником України, а бодай чесним та неупередженим посередником. Риторика зовнішньополітичного керівництва свідчить про його зацікавленість передовсім у здобутті власної вигоди, а тому очікувати долучення до санкцій проти Москви, звісно, не доведеться.

2. Що нам робити з Китаєм під час війни?

Нейтралізація КНР.⁹ Українській дипломатії варто докладати максимально зусиль разом із західними партнерами, щоб домогтися нейтральності Піднебесної у війні з Росією. Це стосується не тільки відмови від військової допомоги РФ із боку КНР, а й економічних заходів. Україна має не допустити можливості використання Росією Китаю для обходу як персонально-накладених санкцій, так і загальнодержавних.

Зовнішньополітичні ставки. Доносити до керівництва Китаю, що слабка Росія – це краща можливість для Піднебесної, ніж військово-політичний союз із Москвою.

Уникати політичного посередництва Пекіна. КНР як посередник, з огляду на очевидну ідеологічну приналежність, що визначає специфічну міжнародну правосвідомість, намагатиметься за усяку ціну схилити нас до якнайбільшої кількості компромісів із Москвою (приміром, у питанні статусу російської мови точно доведеться поступатися).

Використовувати китайську гуманітарну допомогу. Китай важко переконати та змусити засудити напад Росії, однак можна використовувати прагнення Пекіна побудувати імідж «emerging donor». Сьогодні гуманітарна допомога Україні від КНР здійснюється в рамках китайського Червоного Хреста, однак варто також вести переговори щодо постачання продовольства, ліків та одягу в райони гуманітарних катастроф і вимушеним переселенцям. У переговорах варто апелювати до історичної пам'яті (японської окупації, наприклад). Прийшовши до влади, Китайська комуністична партія будувала свій імідж на проблемі боротьби з «імперіалізмом», тому тут можна проводити аналогії з українським кейсом.

3. Що нам робити з Китаєм після війни?

Варто розглядати можливість участі Китаю та його бізнесу у відбудові інфраструктури України, зокрема вливання інвестицій у регіон Донбасу. Китай буде зацікавлений у цьому великому колишньому промисловому центрі через наявні обсяги корисних копалин та ресурсів, які цікаві Піднебесній. Відбудова Донбасу за власний кошт у післявоєнний час буде дуже складним рішенням. ЄС чи інші політичні союзники України будуть із настороженістю ставитися до віддалених від них територій, що понад 8 років перебували в окупації та фільтраційній пропаганді. Участь китайських інвестицій є найбільш раціональним варіантом, зокрема з огляду на політичну ставку Китаю та лояльність до РФ.

Донецький басейн – це економічний район, багатий на паливні корисні копалини, які так необхідні Китаю. Хоча й наразі важко визначити актуальні запаси вугілля в шахтах Донбасу, проте їхня наявність допомогла б залучати кошти КНР у відбудову територій багаторічної війни та водночас замінити й компенсувати економічну співпрацю Китаю з РФ.

Однак для України критично важливо поступово трансформувати підхід до зовнішньої торгівлі, переходячи від експорту сировини до товарів із доданою вартістю.

Потрібно буде укласти контракти з китайськими компаніями задля повоєнної відбудови інфраструктури (відновлення доріг, мостів, житлових будівель тощо). Серед некомуністичних

⁸ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/2/7327544/>

⁹ анна шепест, украинская призма, <https://youtu.be/yzrnskvvxs>

країн, котрим КНР надавала подібну допомогу, є Камбоджа, Непал, Єгипет та інші африканські держави. Однак у будь-якому разі потрібно з обережністю ставитися до кредитування Китаєм інфраструктурних об'єктів, а також до “дешевих кредитів”, “опіки” над підприємствами, програмами інвестицій в критично-важливу інфраструктуру.¹⁰

По завершенню війни потрібно усвідомити, що будь-яке військово-політичне співробітництво з Китаєм виключено. КНР навряд чи буде виступати гарантом безпеки України, тому лише економічне співробітництво може прокласти шлях до потепління відносин із Піднебесною.

Україні потрібно буде розробити спеціальну проекономічну “Китайську стратегію зовнішньої політики” (окремо від Азійської стратегії МЗС), яка буде керувати зовнішньою політикою послідовно та логічно, а не хаотично в режимі ad hoc. Варто апелювати до реконструкції позиціонування Китаю від «стратегічного партнера» до «країни поглибленого партнерства».

Дана стратегія може бути не тільки двосуб'єктною, а й залучати інші держави, приміром, у ланцюгу Україна – Південна Корея – Китай, а також країн-партнерів Києва з ЄС. Розширення Одеського порту, зокрема коштом інвестицій із Китаю, може допомогти економічному зростанню Польщі та наших найближчих сусідів, що не мають доступу до Світового океану.

Як майбутньому члену ЄС, Україні потрібно уніфікувати економічну політику з іншими країнами ЄС. Співробітництво з Китаєм у тристоронньому форматі чи більшому ланцюгу дасть змогу не тільки закріпити відносини з КНР, але й поглибити євроінтеграцію України.

Можна консультиватися з китайськими компаніями у створенні development plans на кілька років. Укласти двосторонню інвестиційну угоду (як всеосяжна інвестиційна угода КНР та ЄС) з метою створення для китайського бізнесу прозорих умов інвестування в Україні. Це допоможе й відновити українську економіку після війни, а також сприятиме зміні зовнішньополітичного підходу Пекіна до України в довгостроковій перспективі. При цьому варто запровадити систему скринінгу китайських інвестицій, щоб контролювати всі підозрілі операції.

Також варто продовжувати лінію підтримки двох балансирів системи міжнародних відносин (США та Китаю) та вдячність Пекіну за виважену позицію та зусилля з подолання війни. Однак за умови найменших свідчень економічної чи військової допомоги КНР Росії дана пропозиція цілком нівелюється.

---

¹⁰ <https://www.radiosvoboda.org/a/31219632.html>

КОН'ЮНКТУРА ВІДНОСИН УКРАЇНА-КИТАЙ

